

Kristus upanje Evrope

Pridiga na SREKS v Mariboru 21. 9. 2003

Kristus – upanje Evrope! Pod tem geslom se v teh mesecih pred majem 2004 zbirajo katoličani iz Poljske, Češke, Slovaške, Madžarske, Avstrije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije, v pripravi na veliki Srednjeevropski katoliški shod, ki bo v starodavnem romarskem kraju Mariazell, na Gornjem Štajerskem 22. in 23. maja tega leta. Kristus – upanje Evrope je tudi vodilna misel našega današnjega srečanja v Mariboru s posebnim spominom na A. M. Slomška, čutečega pastirja, ki je v svojem srcu nosil vso problematiko slovenstva in je preroško zarisal prihodnjo usodo Evrope, ko je postavil kot pogoj njene prihodnosti zvestobo Jezusu Kristusu: *»Pravijo, svet se je postaral, človeški rod je izgubljen, Evropa se bliža konec. Da, če prepustimo človeštvo njegovemu naravnemu toku, njegovi pogubni težnji, ne, če se moč od zgoraj, ki jo ohranjata Jezusova religija in njegova Cerkev, spet razlije v vse sloje človeškega rodu in jih milostno obišče«* (Kosar, Slomšek – Fürstbischof, str. 224).

Kristus je imel odločilno vlogo pri rojstvu Evrope. Poleg grške misli in rimskega prava je podobo evropskega človeka bistveno določalo krščanstvo, nanj je vplivalo odrešenijsko delovanje Kristusa, ki je človeka osvobodil začaranosti sveta, mu podelil neodvisnost od narave in ga z ustvarjanjem notranjosti in kritične razdalje do sebe osvobodil oklepov jaza. Vsega tega človek ne bi dosegel zgolj po naravni poti. Neodvisnost, ki je bila dana evropskemu človeku, je odsev tiste neodvisnosti od sveta, ki jo ima Bog sam. To pa omogoča človeku tudi nov odnos do sveta, nov pogled, pa tudi novo bližino in novo odgovor-

nost. Kot pravi Romano Guardini: *»Ves napredek moderne znanosti in tehnologije je mogoč samo zaradi osebne neodvisnosti, ki jo je Kristus podaril človeku.«*

Isti izvor ima tudi evropska zgodovinska zavest. Ta temelji seveda na antični zmožnosti delovanja, tako značilni za Rimljane, in tudi na zavzetosti in ustvarjalni moči mladih evropskih narodov. Toda zadnji in odločilni dejavnik te zgodovinske zavesti je čut odgovornosti, ki ga je prebudilo krščanstvo. Okvir zgodovinskega bivanja ni večno vračanje istega, neskončno ponavljanje tega, kar se je že zgodilo, kot to npr. uči hinduizem, ampak neponovljivost človeka, njegovih odločitev in dejanj. To preoblikuje pojmovanje časa in mu daje skrajno resnost, kajti delovanje v času odloča tudi o človekovi večni usodi.

Krščanstvo je tudi pripomoglo k odkrivanju novih globin v človeški duši. V primerjavi z antičnim človekom ima kristjan zmožnost čutenja, ustvarjalnost srca, doživljanje trpljenja, ki izhaja iz vsakdanjega tesnega stika s Kristusom. Od tod nov pogled na uboge, zavržene, zapostavljene, bolne in nevedne. Samo v krščanski civilizaciji se pojavljajo bolnišnice za uboge, šole za revne... Z novo zavestjo o sebi pa človek dobi večjo sposobnost za dobro. In, paradokсно, tudi zlo se lahko bolj svobodno razmahne in dobi strahotne dimenzije, kot kažejo ideologije prejšnjega stoletja.

Tudi načelo razlikovanja med posvetnim in religioznim ima svoj izvor v krščanstvu in se je rodilo iz znanega Jezusovega odgovora farizejem: *»Dajte cesarju, kar je cesarjevega in*

Bogu, kar je Božjega«. Načelo, ki se je razvilo samo na evropskem zahodu in je v temelju evropske demokracije in človekovih pravic. Niti hebrejska, niti kitajska, niti islamska misel ni razvila podobne razmejčitve med svetno in duhovno oblastjo.

Tako lahko rečemo: dobršen del vrednot, ki jih naštevajo sodobne evropske ustave, je krščanskega izvora. Afirmacija enakega dosto-

janstva vsakega človeka, priznavanje človekovih pravic ne glede na raso, narod in svetovni nazor, enakopravnost med žensko in moškim, zaščita šibkih in revnih, prostovoljna priložitev za sklenitev zakonske zveze, načelo subsidiarnosti, pojmovanje oblasti kot ponižnega služenja, vse to ima svoj izvor v evangeliju. To, kar je Evropa, je zaradi Kristusa. Nobena civilizacija se ne more primerjati z njo po šte-



Salvador Dalí: Kristus sv. Janeza od Križa, olje na platnu, 1951, Umetnostna galerija, Glasgow.

vilu izrednih osebnosti, po drznosti zamisli in dejanj, po bogastvu umetnosti.

Vemo pa – na to nas je opozoril pesnik Paul Valéry – da so vse civilizacije smrtni, da nobena oblika življenja ni večna. Velike kulture so šle v zaton, od njih so ostale le skromne sledi. To je opomin za Evropo, ki se v moderni dobi vse bolj izneverja svojim koreninam. Pomislimo samo na bistveno protikrščanske ideologije, kot sta nacizem in komunizem. Kakšno opustošenje sta pustili v dušah. Zapustiti krščansko dediščino bi za Evropo pomenilo razprodati svojo istovetnost in jo končno izgubiti. Evropa je lahko bogata, z razvito industrijo in visoko tehnologijo, lahko si vzpostavlja take ali drugačne kulturne ustanove in politične okvire, pomembno je, da ohrani v svoji zavesti spomin na Kristusa, ki je osvobodil evropskega človeka in ga postavil pred Boga v svobodi in veličini odrešenega. V tem smislu omemba krščanske dediščine v evropski ustavi pomeni zgolj priznanje zgodovinske in kulturne vloge, ki jo je imelo krščanstvo pri oblikovanju Evrope. Kot je dejal papež Janez Pavel II., spomin na krščanske korenine ne pomeni uvajanje kakšnega religioznega ekskluzivizma. To je spomin na svobodo, ki jo je prinesel Kristus, spomin na čudoviti zagon, ki ga je krščanstvo dalo evropskemu človeku, zagon, ki ga je privedel do zadnjih meja zemlje, po drugi strani pa ga je v notranjem potovanju privedel do zadnjih globin njegovega dostojanstva, osnovne enakosti vseh in pravičnosti za vse.

Današnja Evropa je v procesu združevanja poklicana, da v zavesti svojih korenin zopet najde ta zagon. In v tem bo toliko bolj uspešna, kolikor bolj bo črpala pri iz-

virih svoje bogate religiozne in kulturne dediščine.

Tako kot je bilo krščanstvo temelj evropske enotnosti v preteklih stoletjih, tako naj bi bilo kvas edinosti med današnjimi evropskimi narodi. Nič nas ne bo tako združilo kot priznavanje enega Gospoda: »*Ena vera, en krst; en Bog in Oče vseh, ki je nad vsemi in v vseh*«. Nič nas ne bo tako globoko povežalo med seboj kot dejstvo, da smo mladike na isti trti, ki je Kristus, in prepričanje, da samo v njem lahko obrodimo sadove ljubezni, spoštovanja in sprejemanja v različnosti.

Sicer pa spoštujmo najprej sebe, da nas bodo spoštovali drugi. Kot je dejal blaženi škof Slomšek: »*Hočemo, naj bi slovenska beseda slovela, imela čast vpričo narodov, naših sosedov; sami jo prvi spoštujmo. Tako bodo poštene tujci našo slovensko besedo spoštovali, če bodo spoznavali, da jo mi prvi spoštujemo*«. To pravilo bo še bolj aktualno, ko bomo stopili v Evropsko zvezo. Ob ukinitvi državnih meja, kar nedvomno predstavlja določeno tveganje, naj bi narodna zavest postala bolj jasna, spoštovanje lastnega jezika in kulture bolj odločno.

Kristus je upanje Evrope, ker smo brez evangelija brez identitete in brez zagona, kajti vrednote, ki so vezane na vero v Kristusa, se polagoma izgubljajo, kolikor bolj se oddaljujemo od Njega.

Tako je jasno: Evropa bo krščanska, ali je ne bo. Ko se je v tridesetih letih prejšnjega stoletja španski filozof Ortega y Gasset vračal iz Amerike, ga je nekdo vprašal za vzrok njegove vrnitve. Odgovoril je z besedno igro: »*Europa es el único continente que tiene un contenido*«. Evropa je edina celina, ki ima vsebino. Temeljna vsebina Evrope je Kristus. Brez Njega ni Evrope.